

2010
GEOGRAPHY - I (Optional)
भूगोल - I (वैकल्पिक)

101262

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

Answers must be written either in English or in Marathi.

उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.

- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 **अनिवार्य** आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून **कोणतेही चार** सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Necessary outline-maps will be provided.
नकाशाची स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
- (v) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (vi) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vii) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer any four of the following questions :

खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain in brief cycle of erosion and explain the landforms associated with glacial erosion. 10
अपक्षय चक्राचा सिद्धांत स्पष्ट करून हिमनदीच्या कार्यामुळे निर्माण होणारे भूरूपे स्पष्ट करा.
- (b) What do you mean by Global Warming ? Explain the causes, effect and control of global warming. 10
वैश्विक तापमान वाढ म्हणजे काय ? वैश्विक तापमान वाढीची कारणे, परिणाम आणि उपाययोजना सविस्तर स्पष्ट करा.
- (c) What is migration ? Discuss the socio-economic determinants of migration. 10
स्थलांतर म्हणजे काय ? स्थलांतरावर परिणाम करणारे आर्थिक व सामाजिक घटक स्पष्ट करा.
- (d) What are the indicators of development and what is regional imbalances ? 10
प्रादेशिक विकासाचे दर्शक सांगून प्रादेशिक असमतोल म्हणजे काय ?
- (e) Discuss the different uses of environmental and applied geomorphology. 10
पर्यावरणीय व उपयोजित भूरूप शास्त्राचे निरनिराळे उपयोग स्पष्ट करा.

www.mpscmaterial.com

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the Plate tectonic theory regarding the evolution of continents and oceans. 15
भूमंच विवर्तनकी सिद्धांताच्या सहाय्याने खंड व महासागर यांचे वितरण स्पष्ट करा.
- (b) What is meant by solar radiation ? Explain in brief factors affecting on distribution of solar radiation. 10
सौर शक्ति म्हणजे काय ? सौर शक्तिच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (c) Give the detailed account of Koppens classification of world climate. 15
कोपनच्या वर्गीकरणानुसार जागतिक हवामानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

3. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What do you meant by Rock ? Classify the rocks according to their formation. 15
खडक म्हणजे काय ? निर्मितीनुसार खडकांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- (b) Explain in brief general circulation of winds and formation of air masses. 15
वायुदाब पट्ट्यांचे आंदोलन सांगून वायू राशींची निर्मिती स्पष्ट करा.
- (c) Explain modern techniques regarding weather forecasting. 10
हवामानाचा अंदाज व्यक्त करण्याच्या आधुनिक काळाच्या पद्धती सांगा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What do you mean by ocean floor topography. Explain in brief bottom topography of Atlantic Ocean. 15
सागरतळ रचना म्हणजे काय ? ते सांगून अटलांटिक महासागराची तळरचना स्पष्ट करा.
- (b) Explain in brief factors influencing world distribution of plants and animals. 15
वनस्पती व प्राणी यांच्या जागतिक वितरणावर कारणे घटक स्पष्ट करा.
- (c) Explain in brief principles of ecosystem. 10
परीसंस्थेची मूलभूत तत्त्वे स्पष्ट करा.

5. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain in brief the factors affecting on salinity of oceanic water. 15
सागर जलाच्या क्षारतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- (b) What do you mean by soil erosion, explain in brief controls of soil erosion. 15
मृदा धूप म्हणजे काय ? मृदा धूप नियंत्रणाचे उपाय स्पष्ट करा.
- (c) Explain in brief different biomes of the world. 10
जगातील नैसर्गिक वनस्पतींचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain in brief the contribution of German School and French School in development of geographic thought. **10**
भूगोल शास्त्राच्या विकासातील जर्मन आणि फ्रेंच भूगोल तज्ञांचे योगदान स्पष्ट करा.
- (b) Explain in brief types and patterns of rural settlement. **10**
ग्रामीण वसाहतींचे प्रकार व आकार स्पष्ट करा.
- (c) Explain in brief social structure and social process. **10**
समाजरचना व सामाजिक पद्धती यावर सविस्तर वृत्तांत लिहा.
- (d) What do you mean by boundries. Explain the classification of boundaries. **10**
सीमारेषा म्हणजे काय ? सीमारेषांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

7. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain in brief development of geographical thoughts in twentieth century. **10**
विसाव्या शतकातील भौगोलिक विचार प्रवाह स्पष्ट करा.
- (b) What do you mean by urbanization. Explain in brief problems of urbanization. **10**
नागरीकरण म्हणजे काय ? नागरीकरणामुळे निर्माण होणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.
- (c) Explain in brief Indian tribes, their distribution and characteristics of Santhal's, Gond and Bhilla. **10**
भारतातील जमाती, त्यांचे वितरण सांगून संथाल, गोंड, भिल्लांची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (d) Explain in brief Mackindars Heartland theory with its merits and demerits. **10**
मॅकेन्डर या शास्त्रज्ञाने मांडलेला मर्मभूमी सिद्धांत सांगून त्याचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

P.T.O.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain in brief modes of transportation and transport cost. 10
वाहतूकीची साधने व वाहतूक खर्च यावर वृत्तांत लिहा.
- (b) What are economic activities. Explain in brief classification of economic activities. 10
आर्थिक क्रिया म्हणजे काय ? आर्थिक क्रियांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- (c) Explain the concept of region and explain the use of region in geographical planning 10
प्रदेश ही संज्ञा स्पष्ट करून भौगोलिक नियोजनात प्रदेश या संकल्पनेचा कशा प्रकारे उपयोग करता येतो.
- (d) What is graph ? Explain various types of graphs. 10
आलेख म्हणजे काय ? आलेखाचे निरनिराळे प्रकार स्पष्ट करा.

9. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Write an account on agriculture regions of India. 10
भारतातील वेगवेगळे कृषी प्रदेशावर सविस्तर वृत्तांत लिहा.
- (b) Explain in brief major industrial regions and their problems in India. 10
भारतातील औद्योगिक विभाग सांगून त्यांच्या समस्या स्पष्ट करा.
- (c) Write an essay on regional imbalance and regional variations of India. 10
भारतातील प्रादेशिक विषमता व प्रादेशिक असमतोल यावर सविस्तर वृत्तांत लिहा.
- (d) Explain the use of remote sensing. GPS and GIS in geographical studies. 10
भौगोलिक अध्ययनात सुदूर संवेदन, जी.आय.एस. व जी.पी.एस. यांचा उपयोग स्पष्ट करा.